

דף קב.

עין משפט א.ב.

חור"מ סימן שיר סעיף ב

ב. השוכר חייב לעשות מעקה^ו ומזוזה ולתקן מקום המזוזה משלו, וכן אם רצה לעשות סולם^ז או מרזב^ח או להטיח גגו הרי זה עושה משלו.

הגה: ה"ה כל דבר שאינו מעשה אומן עושה משלו, ובכל אלו הדברים הולכים אחר המנהג^ט.

יור"ד סימן רצא סעיף ב

ב. השוכר בית מחבירו, חייב השוכר^י לקבוע בה מזוזה ולתקן מקום קביעתה^כ.

הגה: אפי' שכר הבית בחזקת שיש לו מזוזות, לא הוי מקח טעות^ל.

ג. כשיצא מהבית לא יטול^מ המזוזה בידו.

ו. מברייטא שם בב"מ ק"א ע"ב, ומזוזה חובת הדר היא וכשהוא יוצא לא יטלנה, ומעשה באחד שנטלה בידו וקבר אשתו ובניו, וכתבו המחבר ביור"ד סי' רצ"א סעיף ב'. והמעקה שחיובו על השוכר הגם שזה מעשה אומן מ"מ הטילו חיובו על זה שרוצה להשתמש בגג שאין שימושו הכרחי. כ"כ בשטמ"ק בב"מ ק"ב ע"ש. ועיין בשו"ת מהרי"ל דיסקין סי' רנ"ו ובשו"ת רע"א סי' ס"ו.

ז. מברייטא שם ופירש הנ"י היינו סולם לגג, אבל לעליה המשכיר חייב דבלי זה לא יכול לגור בה. סמ"ע ס"ק ט'.

ח. דכשנופל אחד הנסרים שעשויים לרחק המים מן הכותלים ההדיוט מחזירה. סמ"ע ס"ק י'.

ט. כ"כ הטור בשם הרמב"ם בפ"ו משכירות הלכה א'.

י. מברייטא בב"מ ק"א ע"ב. ועיין בחור"מ סי' שי"ד סעיף ב'.

כ. שם בעיא ונפשטא.

ל. כ"י בשם רבינו מנוחה, ועיין במג"א באו"ח סי' תל"ז ס"ק ו'.

מ. דיש סכנה שימותו בניו רח"ל, מ"מ אם שכר הבית מעכו"ם ומחזיר לו הבית יטול המזוזות אם אין הישראל השני נכנס מיד. בית לחם יהודה. וה"ה ישראל המשכיר ביתו לעכו"ם יטלנה ויצא.

הגה: ואם מקפיד על ערכה המשכיר צריך לשלם לו ^ב.

ב. ד. שכר הבית מעכו"ם או ששכרו לעכו"ם, נוטלה ויוצא.

הגה: עכו"ם שביקש שיתנו לו מזוזה ורוצה לקובעה בפתחו אסור ליתנה לו ^ה, ואם יש חשש איבה או חשש שירע לישראל בשביל זה מותר.

עין משפט ג.ד. חו"מ פימן שיג פעיף ג.

ג. הזבל שבחצר הרי הוא של השוכר ^ו, וע"כ הוא מטפל בו להוציאו אם לא שיש שם מנהג אחר, שהולכים אחר המנהג.

במד"א כשהיו הבהמות שעשו הזבל של השוכר ^ז אבל אם היו של המשכיר או של אחרים ^ח הזבל של בעל החצר שחצירו של אדם קונה לו שלא מדעתו, אע"פ שהיא שכורה ביד אחרים ^ט.

הגה: מיהו אם קלט השוכר את הזבל בכלי מן האויר ולא נח בחצר הרי זה שלו ^י.

ג. שם כתב דטוב לשלם לו, אבל אין מוציאין מידו. באר הגולה אות ו'. ועיין בפ"ת אות ח' דאם מכר הבית בסתם, המזוזות בחזקת הקונה כיון שאינו רשאי ליטלם המוכר ואפי' לצאת י"ש אינו חייב, ע"ש.

ואפי' בזה נכנס וזה יוצא לא יטלנה בעצמו דלא פלוג. קול יעקב אות י'.

ס. כך השיב המהרי"ל, אם לא במקום סכנה דאין לזלזל בכבודו יתברך שיעשה כן לגוי לשומרו, מספר ראשון לציון וסיים הגם דאיכא משום איבה אסור ודלא כרמ"א שהתיר בזה.

ע. היינו אם שניהם רוצים בו אז שייך לשוכר אבל אם אין שניהם רוצים בו השוכר חייב לטפל בו להוציאו. סמ"ע ס"ק ב'.

פ. וה"ה הזבל שמוציא מביתו לחצר. כ"כ הטור, סמ"ע ס"ק ג'.

צ. דאפקורי הפקירו אותו הבעלים, וקונה לו חצירו לבעל החצר שלא מדעתו.

ק. כך היא דעת הרמב"ם בפ"ו משכירות הלכה ה'. אבל לדעת רש"י השוכר זכה בו והסמ"ע העיר על מר"ן השו"ע דבסי' ר"ס סעיף ד' פסק כדעת הרא"ש דשניהם זכו בו וכאן סתם כדעת הרמב"ם. וכתב הש"ך בס"ק א' דלענין דינא נראה עיקר כהרמב"ם.

ר. מימרא דרבא שם כיון שהוא אויר שאין סופו לנוח והכלי מפסיק.

הו"מ סימן שיוג סעיף ב

עין משפט ה.

ב. המשכיר חצירו בסתם לא השכיר הרפת שבה ^ש.

הו"ד סימן רצב סעיף ב

עין משפט ו.

ב. קן המזומן אצלו כגון יונים שדרכן לגדול עם בני אדם בבתים, ואווזים ותרנגולים שקננו בבית פטור ^ת.

אבל יוני שובך ועלייה וצפורים שקננו בכלי חרס הבנוי בכותלים, או בבורות. וכן אווזים ותרנגולים שקננו בפרדס ^א חייב בשילוח הקן, והוא שלא הוגבהה ^ב האם מעל הביצים כלל מהרגע שהטילה אותם, שאם הוגבהה האם ^ג מעליהם אם המקומות האלו שלו, זכתה לו חצירו והוי מזומן ופטור.

הו"מ סימן שע סעיף א.ד

עין משפט ז.

א. יש דברים שאסרו חכמים משום גזל והעובר עליהם הרי זה גזלן מדבריהם ^ז. כגון מפריחי יונים ומשחקים בקוביא, כיצד, לא יפריח אדם בתוך הישוב שהרי לוקח ממון אחרים שלא כדין משום כשהוא משלח זכר שיביא נקבה משובך אחר ^ח, או נקבה ותביא לו זכר, וה"ה

^ש. מימרא דרב אשי בב"מ ק"ב ע"א.

^ת. דכתיב "כי יקרא פרט למזומן ואפי' לא הוגבהה מעליהן כיון שנוחים ליקח מקרי מזומן.

^א. היינו בפרדס שאינו משתמר. ש"ך ס"ק ג' ממשמעות רש"י. ועיין בספר ראשון לציון.

^ב. אפי' מאליה שאז אין כאן לומר שזכתה לו חצירו והו"ל מזומן דכיון שאסור לזכות בביצים כל זמן שהאם רובצת עליהם א"כ גם חצירו לא קנתה לו כיון דאיהו לא מצי לא זכי ליה חצירו. ש"ך ס"ק ד'.

^ג. עד שתצא מתחת ידו כמו בסעיף ד'. ש"ך ס"ק ה'. ואם הוגבהה זכתה לו חצירו והוי מזומן. ועיין בספר ראשון לציון דהעלה שגם אחר פטור משילוח הקן, ולא רק לבעל החצר שזכתה לו חצירו, ולא כמי שרצה לחלוק ע"ש.

^ד. רמב"ם פ"ו מגזילה הלכה ז', ממשנה בסנהדרין כ"ד ע"ב, ושם בדף כ"ח ע"ב מפריח יונים כדי להביא אחרים.

^ה. ואין זה גזל גמור שגם בעל השובך שבאים משם לא זכה בהם בקנין גמור שמעלמא באו אליו, אלא שחכמים אסרוהו משום סרך גזל. סמ"ע ס"ק א'.

בשאר חיות או עופות¹, והעושה כן הרי זה גזל מדבריהם.

ה. ד. הפורס מצודה שאין לה בית קיבול² וצד חיה או עוף או דג ובא אחר ונטלו הרי זה גזל מדבריהם.

הגה: ואם יש למצודה בית קיבול ונטלו הרי זה גזלן מדאורייתא.

עין משפט ז. יו"ד סימן רצב סעיף ב

ב. ב. קן המזומן אצלו כגון יונים שדרכן לגדול עם בני אדם בכתים, ואווזים ותרנגולים שקננו בבית פטור³.

אבל יוני שובך ועלייה וצפורים שקננו בכלי חרס הבנוי בכותלים, או בבורות. וכן אווזים ותרנגולים שקננו בפרדס⁴ חייב בשילוח הקן, והוא שלא הוגבהה⁵ האם מעל הביצים כלל מהרגע שהטילה אותם, שאם הוגבהה האם⁶ מעליהם אם המקומות האלו שלו, זכתה לו חצירו והוי מזומן ופטור.

עין משפט כ. חו"מ סימן שיב סעיף טו

טו. יז. המשכיר בית לשנה בסכום ידוע ונתעברה השנה הרי זה נתעברה

- א. אבל בהמות אין דרכם להביא מהיערות אלא מבין שאר בהמות שיש להם בעלים ויש בזה גזל גמור חוץ משור הבר. סמ"ע ס"ק ב'.
- ז. ממשנה וגמ' בגיטין נ"ט ע"ב וריש ס"א וכת"ק דרבי יוסי וכן כתבו הפוסקים, ואם יש לה בית קיבול זה מבואר בסי' שע"ג סעיף י"ג.
- ח. דכתיב "כי יקרא פרט למזומן ואפי' לא הוגבהה מעליהן כיון שנוחים ליקח מקרי מזומן.
- ט. היינו בפרדס שאינו משתמר. ש"ך ס"ק ג' ממשמעות רש"י. ועיין בספר ראשון לציון.
- י. אפי' מאליה שאז אין כאן לומר שזכתה לו חצירו והו"ל מזומן דכיון שאסור לזכות בביצים כל זמן שהאם רובצת עליהם א"כ גם חצירו לא קנתה לו כיון דאיהו לא מצי לא זכי ליה חצירו. ש"ך ס"ק ד'.
- כ. עד שתצא מתחת ידו כמו בסעיף ד'. ש"ך ס"ק ה'. ואם הוגבהה זכתה לו חצירו והוי מזומן. ועיין בספר ראשון לציון דהעלה שגם אחר פטור משילוח הקן, ולא רק לבעל החצר שזכתה לו חצירו, ולא כמי שרצה לחלוק ע"ש.

לטובת השוכר ל. השכיר לחודשים ונתעברה השנה הרי זה לטובת המשכיר.

הזכיר לו חודשים וגם שנה מ בין שאמר לו דינר בחודש שנים עשר דינר לשנה, בין שאמר לו י"ב דינר בשנה דינר בכל חודש, הרי חודש העיבור של המשכיר, שהקרקע בחזקת בעליה עומדת.³

הגה: מי ששכר מלמד לבנו ואמר לו שני הלשונות גם חודש וגם שנה כנ"ל, והמלמד למד עמו חודש העיבור א"צ לשלם לו חודש העיבור.

ל. ממשנה ב"מ ק"ב ע"א, וכתב ה"ה בפ"ז משכירות הלכה ב' שדעת הרמב"ם אפי' בעומד באמצע שנת השכירות שקבעו, ולא כמו שכתב הרשב"א בתשובה ח"ב סי' ק"ל ובנדרים ס"ג ע"א, וכתב הב"י והכסף משנה שם דכל מה שאמר הרשב"א הוא רק להלכה אבל למעשה יעשו כדברי הרמב"ם.

והש"ך בס"ק י"ג הביא מחלוקת בר"ה ז' מתי התחלת שכירות הבתים אם השנה מתחילה מא' בתשרי או מא' בניסן וקימ"ל כמ"ד באחד בתשרי. ואם משכיר בית לחבירו בסתם לשנה מונה לו י"ב חודש מיום השכירות, אבל אם אמר לשנה "זו" ועדיין נשאר לפחות ל' יום עד סוף השנה דהיינו בעומדים בא' באלול מוציאו בסוף השנה הזו שאמר לו דהיינו אחרי ל' יום שנשאר אבל אם לא נשאר אלא כ"ט יום אין אדם טורח פחות מל' יום ונשאר י"ב חודש מיום השכירות אף שאמר לו שנה זו.

מ. והיינו בב' לשונות הסמוכין זה לזה, אבל אם אינם סמוכין זה לזה אין ספק, ולכו"ע הלשון האחרון עיקר כמו לגבי שט"ח, כ"כ הסמ"ע בס"ק כ"ה מנ"י.

ובהזכיר לו ב' הלשונות דחודש העיבור למשכיר מטעם, שהוא המוחזק בקרקע, והוא בעליה נפסק כרב נחמן בב"מ ק"ב ע"ב וכן הדין בכל מילתא דלא עבידא לאיגלויי.

נ. ואפי' שלא בא המשכיר לשאול ולבקש השכירות אלא עד סוף החודש שכבר דר בו השוכר ג"כ חייב ליתן לו השכירות ולא אומרים שהשוכר מוחזק בכסף. וכתב רש"י שם הטעם מכיון דהספק לא נולד ונמצא שדר בשל חבירו וצריך להעלות לו שכר.

וכל זה במקרקעין, אבל במטלטלין בכל מקום שיש ספק אם תפוס לשון ראשון או אחרון מי שתפס לא מפקינן מיניה. סמ"ע ס"ק כ"ו. וכתב הש"ך בס"ק י"ד דהרא"ש בפ"ק דב"מ לגבי תקפו כהן משמע ממנו להדיא דוקא משום דאין השוכר טוען טענת ברי אבל אם השוכר טוען בברי שאמרתה לי בפירוש ב"ב דינרים לשנה, אף שהשנה תהיה מעוברת לא מפקינן מהשוכר.

ס. והרשב"א כתב ג' טעמים לחלק בין שכירות קרקע לשכירות מלמד. ועיקר החילוק דבמלמד שלמד עמו מדעתו א"כ האב תפס ברשות, משא"כ בדר בבית דהשוכר דר שלא מדעת הבעלים. וזהו מש"כ הרמ"א שכתב דהמלמד "למד" דהיינו שזה טעם הפטור שכבר למד והתפיסו ברשותו לאב וע"כ פטור.

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלחדר שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477 email: minchat.aaa@gmail.com

דף קב:

עין משפט א

הו"מ פימן ר פעיף ז

ז. אין רשות קונה, ולא הכלי, ולא משיכה ולא הגבהה קונה, אלא א"כ פסק תחלה המדה ^ע בכך וכך, אבל כל זמן שלא פסקו אין שום צד שיקנה בו, שכל זמן שלא פסק לא סמכה דעת שניהם דשמה לא יסכימו על הסכום, וע"כ אם המקח הוא דבר שדמיו ידועים וקצובים ^ב אע"פ שלא פסק קנה.

ה"ה אם אמר לו הריני מוכר לך כפי מה שישומוהו שלשה ^ז קנה אפי' אין דמיו קצובים.

ח. היו הפירות בסימטא ^ק או בחצר של שניהם ואפי' היו ברשות הלוקח

^ע. מבריינתא ב"ב פ"ו ע"א.

^ב. היינו שיהיו הדמים קצובים לכל העולם, לאפוקי משיטת המגיד משנה בפ"ד ממכירה הלכה י"ד בשם הרשב"א דבעינן דוקא קצובין מפי המוכר. סמ"ע ס"ק י"ג.

^צ. לאו דוקא וה"ה אחד. סמ"ע ס"ק י"ד ובעינן גם שיקנה באחד מדרכי הקניה ואז קנה. ש"ך ס"ק י'.

^ק. לשון הרמב"ם בפ"ד ממכירה הלכה ז'. והכלל בדינים אלו כפי מה שפירש בסמ"ע הוא דלדעת המחבר דס"ל באמר לו כור בל' שאם היו מונחים הפירות בסימטא ומדד לתוך הכלי של הלוקח העומד ג"כ בסימטא, כיון שלא נגמרה המדידה של כל הכור לא נגמר הקנין ולא קנה כלום. אבל אם היה כל הכור בכליו של לוקח בסימטא, קנה אע"פ שלא מדד לדעת המחבר בסעיף ג' דלא בעינן מדידה בכה"ג, והרי נגמר הקנין על כל הכור וקנה. ולדעת הרמ"א בסעיף ג' שבעינן מדידה גם בכה"ג לא קנה. אבל כליו של לוקח ברשות הלוקח, כיון שישנם שני דברים לטיבותא, הוי כמשך בפניו וכל סאה וסאה שמודד לו לתוך כליו של הלוקח ברשות הלוקח קנאה מיד. ואם מודד לתוך כליו של מוכר ברשות הלוקח, ג"כ לא קנה עד שימדוד כל הכור לדעת המחבר. ולשיטת הרמ"א בסעיף ה' אפי' מדד כל הכור לתוך כליו של מוכר ברשות הלוקח ואפי' אמר לו זיל וקנה לא קנה.

ולשיטת הרמ"א כאן אפי' כליו של לוקח ברשות לוקח ומשך או הגביה לא קנה עד שימדוד כל הכור, ואפי' מונח כל הכור בכלי רק שלא מדד, והטעם כיון שאמר לו כור בל' ולא אמר לו סאה בסלע גילה דעתו שהוא צריך למעות כדי כל הכור, וכשלא יהיה בידו מעות כדי כל הכור לא יעלה בידו לכלום, ולזה לא נתכוון להקנות לו עד שימדוד לו כל הכור. ולפ"ז במשך או הגביה כל הכור, וכן בכליו של לוקח ברשות הלוקח קודם שימדוד כל הכור, הוי ספיקא דדינא משום דעת היש חולקים שהביא הרמ"א כאן. ובכליו של מוכר ברשות לוקח אפי' אחר שמדד כל הכור הוי ספיקא דדינא משום דעת הרב בהג"ה בסעיף ה' דאפי' זיל וקני לא מהני ומכ"ש כשמדד. ואם מונח כל הכור בכליו של לוקח בסימטא ולא מדד הוי ספיקא דדינא, ג"כ משום דעת הרמ"א בסעיף ג' דס"ל דבעינן דוקא מדידה ובכל אלו שיש ספיקא דדינא היכן שעומד הכסף ישאר.

והיו בתוך כליו של המוכר וקיבל עליו המוכר למכור, והתחיל המוכר למדוד בתוך כליו של מוכר, אם אמר לו כור בל' סלעים אני מוכר לך, יכול לחזור בו אפי' בסאה האחרונה הואיל והפירות עדיין בכליו ולא גמר כל המידה, וכליו של המוכר אינם קונים ללוקח אע"פ שהוא ברשות הלוקח.

הגה: י"א דאם המוכר גילה דעתו שאינו רוצה למכור אלא כל הכור ביחד, אפי' היה ברשות הלוקח ובכליו של הלוקח או שמשך ר או הגביה לא קנה אלא א"כ מדדו לכור.

ז ט. אמר לו כור בל' סלעים, סאה בסלע ש ראשון ראשון קנה, כיון שפסקו דמים על כל סאה, וע"כ כל סאה שהגביה המוכר ומערה אותה [לכליו של מוכר] נגמרה מכירתה, הואיל ואין הפירות ברשות המוכר ולא ברשות הרבים אלא בסימטא או בחצר של שניהם. ואם לא היו הפירות בכליו של מוכר כיון שהם ברשות לוקח קנה משפסק אע"פ שלא מדד.

הגה: וי"א דלא קנה ראשון ראשון אלא מטעם שהוא מוחזק, וע"כ אם לא נתן המעות הלוקח יכול לחזור בו ת.

הגה: פתח לו המוכר חבית יין, וכשמדד לו החצי רוצה הלוקח לחזור בו ולא ליקח יותר, והמוכר אומר שהנותר יחמיץ, צריך הלוקח לקחת כולו א או

ר. ודוקא במקום שגילה דעתו שמקפיד על מכירת כל הכור ביחד, כגון במקום שדרך לפסוק דמים של הסאה והוא פסק על כל הכור, לא קנה. ואם נתן דמים על כל סאה וסאה שמשך בזה קנה כשיטת הריטב"א במציעא מ"ז ע"א. נתיבות ס"ק כ'.

ש. ה"ה איפכא סאה בסלע כור בל' ג"כ הוי ספיקא דדינא. סמ"ע ס"ק י"ט.

ת. הטור מהרמ"ה, ואע"פ שכבר מדד לכליו של הלוקח העומדים ברשות הלוקח אפ"ה יכול לחזור בו שהוא מוחזק במעות, והמוציא מחבירו עליו הראיה. סמ"ע ס"ק כ"ג. דמספקא לן אי בתר לשון הראשון או האחרון.

א. טור בשם תשובת הרא"ש כלל ק"ב סי' א'.

לקבל אחריות ב על הנותר שאם יתקלקל ישלם לו כל החבית כפי מה שהיה שוה בשעה שקנאו.
וי"א דכל זה כשמדד המוכר אבל אם מדד הלוקח קנה בכל ענין, דמדידתו הוי כמשיכה ויש חולקין.

הגה: כל שנקנה המקח אין אחד מהם יכול לחזור בו אע"פ שנפלה מחלוקת ביניהם וסירב המוכר לתת לו מקחו, אלא ידונו אח"כ על מה שביניהם א.

עין משפט ב.ג. חו"מ סימן שיב סעיף טו

יז. המשכיר בית לשנה בסכום ידוע ונתעברה השנה הרי זה נתעברה לטובת השוכר ד. השכיר לחודשים ונתעברה השנה הרי זה לטובת המשכיר.

הזכיר לו חודשים וגם שנה ה בין שאמר לו דינר בחודש שנים עשר דינר

ב. הקשה הט"ז דצ"ע לכאורה כיון שהלוקח לא משך רק שחייב מצד שנקרא מזיק במה שיחמיץ אח"כ, וא"כ בלא ברי היזקא באדם דעלמא פטור.

וקבלת אחריות היינו הפחת מה שהוזל היין אם היה רוצה למוכרה תיכף מחמת שיש עליו חשש חימוץ. סמ"ע ס"ק כ"ד. אבל מה שהשנה אצלו היין עד שהחמיץ לגמרי א"צ לשלם לו שיכול הלוקח לומר לו היה לך למכור תיכף שהגורם היזק לחבירו א"צ לשלם לו אלא ההיזק שעשה מיד. ומזה יש ללמוד שאם ראובן קנה סחורה אצל שמעון שיש לו במקום אחר, ופסקו הדמים, וצויה לו לשמעון להביא לו הסחורה, ואח"כ חזר בו הלוקח שצריך לשלם לו ההוצאות שהיו לו. נתיבות ס"ק כ"ג.

ג. ריב"ש בסי' רכ"ב.

ד. ממשנה ב"מ ק"ב ע"א, וכתב ה"ה בפ"ז משכירות הלכה ב' שדעת הרמב"ם אפי' בעומד באמצע שנת השכירות שקבעו, ולא כמו שכתב הרשב"א בתשובה ח"ב סי' ק"ל ובנדרים ס"ג ע"א, וכתב הב"י והכסף משנה שם דכל מה שאמר הרשב"א הוא רק להלכה אבל למעשה יעשו כדברי הרמב"ם.

והש"ך בס"ק י"ג הביא מחלוקת בר"ה ז' מתי התחלת שכירות הבתים אם השנה מתחילה מא' בתשרי או מא' בניסן וקימ"ל כמ"ד באחד בתשרי. ואם משכיר בית לחבירו בסתם לשנה מונה לו י"ב חודש מיום השכירות, אבל אם אמר לשנה "זו" ועדיין נשארו לפחות ל' יום עד סוף השנה דהיינו בעומדים בא' באלול מוציאו בסוף השנה הזו שאמר לו דהיינו אחרי ל' יום שנשארו אבל אם לא נשארו אלא כ"ט יום אין אדם טורח פחות מל' יום ונשאר י"ב חודש מיום השכירות אף שאמר לו שנה זו.

ה. והיינו בב' לשונות הסמוכין זה לזה, אבל אם אינם סמוכין זה לזה אין ספק, ולכו"ע הלשון האחרון עיקר כמו לגבי שט"ח, כ"כ הסמ"ע בס"ק כ"ה מנ"י.

ובהזכיר לו ב' הלשונות דחודש העיבור למשכיר מטעם, שהוא המוחזק בקרקע, והוא בעליה נפסק כרב נחמן בב"מ ק"ב ע"ב וכן הדין בכל מילתא דלא עבידא לאיגלויי.

לשנה, בין שאמר לו י"ב דינר בשנה דינר בכל חודש, הרי חודש העיבור של המשכיר, שהקרקע בחזקת בעליה עומדת¹.

הגה: מי ששכר מלמד לבנו ואמר לו שני הלשונות גם חודש וגם שנה כנ"ל, והמלמד למד² עמו חודש העיבור א"צ לשלם לו חודש העיבור.

עין משפט ד.ה. חו"מ סימן שיז פעיף א

א. השוכר אומר נתתי שכר הבית שנתחייבתי בו, והמשכיר אומר שעדיין לא קיבל בין שהשכירות היתה בשטר או בעדים או בלא עדים, אם תבעו בתוך זמנו כגון ששכרו לל' יום ותבעו בתוך הל' יום על השוכר להביא ראיה³ או ישלם ויחרים על מי שלקח ממנו שלא כדיון, או יטען עליו טענה בפני עצמה⁴ על הדמים שבידו וישביענו

ו. ואפי' שלא בא המשכיר לשאול ולבקש השכירות אלא עד סוף החודש שכר דר בו השוכר ג"כ חייב ליתן לו השכירות ולא אומרים שהשוכר מוחזק בכסף. וכתב רש"י שם הטעם מכיון דהספק לא נולד ונמצא שדר בשל חבירו וצריך להעלות לו שכר. וכל זה במקרקעין, אבל במטלטלין בכל מקום שיש ספק אם תפוס לשון ראשון או אחרון מי שתפס לא מפקינן מיניה. סמ"ע ס"ק כ"ו. וכתב הש"ך בס"ק י"ד דהרא"ש בפ"ק דב"מ לגבי תקפו כהן משמע ממנו להדיא דוקא משום דאין השוכר טוען טענת ברי אבל אם השוכר טוען בברי שאמרתה לי בפירוש ביי"ב דינרים לשנה, אף שהשנה תהיה מעוברת לא מפקינן מהשוכר.

ז. והרשב"א כתב ג' טעמים לחלק בין שכירות קרקע לשכירות מלמד. ועיקר החילוק דבמלמד שלמד עמו מדעתו א"כ האב תפס ברשות, משא"כ בדר בבית דהשוכר דר שלא מדעת הבעלים. וזהו מש"כ הרמ"א שכתב דהמלמד "למד" דהיינו שזה טעם הפטור שכבר למד והתפיסו ברשותו לאב וע"כ פטור.

ח. מגמ' בב"מ ק"ב ע"ב, וממשה דפ"ח דבכורות דף מ"ט ע"א. וכתב הריב"ש בסי' שי"ג מי שקיבל בקנין שלא לפרוע לו השכירות, אלא בעדים אינו יכול לומר פרעתי אפי' אחר הזמן. סמ"ע ס"ק א'. ומה שהשוכר עליו להביא ראיה בתוך זמנו, כיון דשכירות אינה משתלמת אלא לבסוף. סמ"ע ס"ק ב'.

ט. בלשון הטור היינו אחר שפרעו, וכן כוונת המחבר, ואין להקשות מסי' ע"ח דקודם שיפרענו ישביענו שלא פרעו כבר, די"ל שאני שכירות דאין דרך העולם לפרוע כלל תוך הזמן דשמא יוציאנו המשכיר מביתו קודם שיכלה הזמן ולא יהיה ביד השוכר לעכבו כיון שכבר סילק לו דמי השכירות, ומשום כך אינו נאמן להשביעו תחילה, משא"כ בהלואה דהחוב מוטל עליו לפרוע, ואף שעדיין לא הגיע זמן הפרעון מ"מ, ירא שמא יפזר הממון ולא יהיה לו לזמנו ממה לפרוע והולך ופרוע תוך זמנו, סמ"ע ס"ק ג'. והש"ך תירץ שמה שכתב הטור והמחבר בסי' ע"ח שמשביעו גם שם אחרי שפרעו דאין היסת קודם פרעון, וכ"כ הב"ח בדעת הרא"ש דנשבע אחר שפרעו.

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלחדר שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477 email: minchat.aaa@gmail.com

היסת.

ואם תבעו המשכיר לאחר זמנו דהיינו לאחר הל' יום אפי' ביום הל' י' על המשכיר להביא ראיה שלא קיבל עדיין או ישבע השוכר כ שכבר נתן ונפטר.

א ב. ה"ה אם שכר ממנו שיתן לו השכירות שנה בשנה ל ותבעו בתוך השנה, על השוכר להביא ראיה ששילם, אבל תבעו לאחר השנה אפי' ביום האחרון של השנה על המשכיר להביא ראיה שלא שולם.

הגה: ועיין בסי' ע"ח סעיף ג'.

עין משפט וז. יו"ד סימן שה סעיף יד

יד. יח. מת האב בתוך ל' יום הרי הבן בחזקת שלא נפדה עד שיביא ראיה שפדאו אביו, אבל מת האב לאחר ל' יום הרי הוא בחזקת שנפדה עד שיודיעוהו שצויה האב בשעת מיתתו ואמר שלא נפדה מ.

י. ומש"כ הטור והמחבר בסוף סי' ע"ח דאינו נאמן כי אם באומר כך בסוף היום, שם בטוען ביום האחרון פרעתיך בתוך זמנו שנאמן במיגו שפרעתיך היום שאז בעינין בסוף היום שיש לו מיגו של פרעתיך בתחילת היום אבל בטוען פרעתיך היום אפי' בתחילת היום האחרון מהני, שאינו זקוק כאן למיגו כי אינו טוען פרעתיך בתוך זמנו. סמ"ע ס"ק ד'.

כ. כיון שטוען בברי שילמתי ואין כאן ספק. ש"ך ס"ק ד'. ואמרינן היכא דקאי הממון תיקום. סמ"ע ס"ק ה'. ובפעמוני זהב כתב דמה שהשוכר נשבע ונפטר איירי בשטר שכירות בלא קנין, אבל אם היה בקנין יש לו דין שטר לכל דבר שהמלוה נשבע על שטרו ונוטל אף כאן המשכיר נשבע ונוטל ע"ש ולענ"ד דבריו צ"ע, שהרי גם שטר בלא קנין השטר בעצמו עושה קנין סיטומתא.

ל. בפעמוני זהב הביא דאם השכיר לו בית לשלוש שנים וכתב עשרים בכל שנה, והשוכר רוצה לשלם רק בסוף השלוש שנים שישם, העלה דחייב לשלם לו עשרים בכל שנה, דאם כוונתו בסוף שלוש שנים היה לו לכתוב שישים ועוד, מדכתב עשרים בשנה ולא לשנה ודאי הכוונה בכל שנה ושנה על דרך הכתוב בכל שנה ושנה ע"ש.

מ. ממשנה דף מ"ט ע"א בבכורות.